

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus duodecimus (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

rit, si plures quàm medietas testium condemnati fuerint, iudicium secundum illa nullum procedat. Disceptare uero conuenit: utrum secundum illa testimonia quicquam iudicatum sit, necne: ut quomodo cunque iudicatum fuerit, hoc pacto iustum lis finem consequatur. Verum quum multa in uita hominum bona sunt, pluribus eorum quasi quædam diræ calamitates insident, quæ maculant illa atq; coinquinant. Iudicialis autem disceptatio iudiciumq; cur homini bonum nō est, quod humana omnia mansuefecit: Atqui cum disceptatio talis, bonum sit, cur & adesse in lite alicui, & causæ iustæ fauere, bonum non sit: Hæc quum ita sint, peruersa calumnia bonum artis subit nomen: quæ artificium inuenisse in litibus asserit, quo agenda & dicenda, siue honesta, siue turpis sit causa, superare facile quis possit: uictoresq; facere, quibus ipsa rationibus suis fauet, si pro artis ipsius beneficio pecunia dabitur. Hæc siue ars, siue artis experts exercitatio quædam sit, danda opera est ne in nostra ciuitate aditum habeat, sed legum uerita conditorem, nihil aduersus leges proferat: & aliò profecta uires suas ostendat. Si quis uero non pareat, hac lege deterreatur. Siquis iustitiæ uires in animis iudicum in contrarium uertere conatur, ac præter opportunitatem multa litigia mouet, aut mouentibus adest: agat in eum quicumque uoluerit, male agendi, aut iniuste defendendi crimine, iudiciumq; huiusmodi apud electos iudices agitetur. Et si damnatus fuerit, discutiatur utrum avaritia an ambitiosa quædam contentione id fecerit. Ac si contentione, certum ipsi iudices tempus præscribant, in quo neque pro se, neque pro alio ullam agat dicat ue causam. Sin autem avaritia, peregrinus quidem à regione, nunquam rediturus abito, & si redierit, moriturus. Cuius autem si avaritia fecisse id deprehendatur, quoniam pecuniam tanti fecerit, omnino moriatur. Quòd si ambitiosa contentione bis tale quid fecisse iudicatus fuerit, id ipsum supplicium subeat.

Aduersus
rabulas &
corruptos
auaritia cau-
sidicos

ARGUMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGO
gum duodecimum De legibus.

PLATO diuinus in omnibus legum dialogis, diuini operis similitudine, ideoq; numero duodenario delectatus, nimirum duodecimum dialogum ita communem legum arcam esse uoluit, quemadmodum duodecimus mundi circulus commune stellarum est firmamentum. Et quemadmodum si quis circum duodecimum penetrauerit, perfectionem felicitatemq; anime statim inueniet, immo etiam consequetur: sic Plato ultra librum duodecimum progressurus, non tam leges quàm beatam anime perfectionem legibus acquisitam in Epinomide demonstrabit. In superioribus quidem libris leges partim ad officia publica, partim ad priuata negocia pertinent, partim ad urbana, partim ad externa, siue in pace, siue in bello. In duodecimo uero, omnes quodammodo congregantur ad omnia pertinentes, non leges inquam singule, sed nonnullæ ex quolibet genere singularum. Additur legibus id quod maximum est, ratio uidelicet & conseruatricis legum & emendatrix. Additur magistratibus id quoque quod maximum: ratio uidelicet repetundarum referendarumq; rationum, non aliter publicis magistratuum officijs præposita, quàm priuatis actionibus animorum, conscientie ipsius examen. Hoc uique examine tum priuato omnis animorum salus, tum publico ciuitatis salus uniuersa consistit. Atque id est compendiarium duodecimi argumentum. At quoniam mox in principio, & in sequentibus, & sæpe in antecedentibus deorum commemorat filios, atq; tum deos alios aliorum, tum homines deorum filios nuncupat, meminisse oportet duobus modis apud Platonem deos deorum filios esse, duobus quoque modis homines filios esse deorum. Primo quidem, ut Timæus docet, omnes spherarum mundi rectores, siue ipsi spherarum animi, siue demones citra spheras, siue intellectus angelici ultra spheras, filij sunt omnipotentis Dei, tanquam uoluntate ipsius benefica procreati. Deinde in quolibet horum trium genere, inferiores superiorum filij ideo nuncupantur, quia à superioribus continue radios formasq; suscipientes, quodammodo inde formantur, & illis quasi patribus obsequandare uidentur. Homines similiter geniti dicuntur à superis, uel quoniam ab initio rerum è terra uisceribus superiorum simento in lucem editi fuerint: uel quoniam nonnulli quotidie superiorum inspiratione uehementer afflati, mox ex humana solitaq; affectione, in diuinum quendam uitæ statum quasi renati diuinitus transferuntur. Quo quidem in gradu & pios philosophos, & philosophicos principes septennero collocat. Quod autem statim in principio libri Iouem Mercuriumq; legatis nuncijsq; præponit, intelligendum est primo quidem, & per Iouem, deum architectum mundi, & per Mercurium, omnem numerum angelorum: deinde per Iouem rursus planetam secundum imperatorum legumq; significatorem, per Mercurium uero planetam alium interpretationis expeditionisq; omnis significatorem. Significatores dico planetas. Quoniã ut testatur Timæus, & Plotinus disputat, pla-

netæ cœlestiaq; omnia significant utcunq; possunt & nunciant: quæ uel superi iamiam facturi sint, uel nos interdum quidem facturi, sepe uero passuri. Detestatur mox poetas, qui scelera hominum transfrentes in superos, & contra diuinitatem impie deliquerunt, & malo superiorum exemplo hominibus grauiter nocuerunt. Præterea furta, cæteraq; facinora ex intentione peccatis & habitu uel sanabili uel insanabili, magis quàm ab affectu putat esse censenda. Præcipit inter militiæ leges, quod & in omni uita omnium optimum arbitratur: ut nemo cognoscat quid sit sibi tantum uiuere, uel seorsum ab alijs quicquam agere, sed ad prudētis superiorisq; nutum, & ad cōmunem usum singuli singulas dirigant actiones. Docet iudices ne uel sponte uel etiam coacti præter ius sententiam ferāt. Iudiciū enim ipsum ex antiquorum sententia, præcipue Orphei & Hesiodi, esse uirginem quandam pudicam. Pudori autem atq; iudicio in primis odio esse mendacium. Deam uero iudicij præsidem, diuinam esse existimant prouidentiam, humanis iudicibus uenerandam. Post hæc ubi damnat eos qui turpiter arma proiecerūt, & illos insuper belli duces qui eos sub signis suis iterum militaturos recipiunt: denarium minarum numerum hic à nobis translatum, leges alicubi millenarium. Paulo post reipub. nodum esse asserit repetundarum iudicium rationum, ut nullus in re pub. iudex sit absq; iudice. Alioquin per solutam iudicandi licentiam, primo quidem iustitiam perituram, deinde ciuitatem amissa iustitia uelut anima morituram. Templum uero Solis atq; Apollinis intelligit eadem nō solum planetæ animæq; solari, sed multo magis summi boni luci, cuius imago sol est, dedicatam. Audies ex absentia religionis in iudicij peccata cōmitti. Sed impiorum omnium pessimos esse, qui precibus hostijsq; ita deum placaturos se confidunt, ut ob hanc confidentiam impune sibi liceat grandem pecuniam extorquere. Tradit cautissimas post hæc leges de peregrinis excipiendis, peregrinationeq; ciuium, ne uel mores ciuium aliena & inconsiderata consuetudine confundantur, uel alienorum peritia reip. desit. Notabis hic paucis quoq; nōnullis diuinam quandam uim inesse, per quam discernat captus ingeniorum. Quod quidem ostendit diuinitatem quandam non solum à nobis acquiri, sed ut ita loquar, innasci. Præcipit non esse paruificandum, utrum probus an improbus uidearis. Sed existimationem quoq; uirtutis querendam esse, & ipsa duntaxat uirtute querendam. Commemorat diuinos nonnunquam uiros uel in ipsa plebe & in ciuitatibus male gubernatis existere. Post hæc de actione causarū, accusatione, defensione, appellatione, fideiussione, proscriptione, cæterisq; huiusmodi tractat multa. Miscet & his sua quadā opportunitate quæ donaria uel simulacra dicēda numinibus. quæ quidem symbolica Pythagoreo ritu traditio est. Terram inquit & Vestam deorum omnium habitationem sacram existere. Quod Vestam adiunxit, significauit sub Terræ huius nomine altius intelligi debere, & terram hanc elementalem, & terram lunarem, & terram postremo stelliferam. Item tres terrarum trium animas, tresq; angelos. Memēto uero apud antiquos quicquid in uniuerso est efficacax ad formandū atq; mouēdum, metaphoricè ignem dici. Item quicquid usquā facillime est formabile, dici aerem. Quod autem purgatorium, aquā: quod solidum uel stabile & consistens, terram cognominari. Talis quidem natura ob qualitātē uel densam uel consistentem, & hic & in luna & in firmamento terra à Platonicis nūcupatur. Cui ergo mirum sit terram deorum omnium habitationem sacram existere: si tribus terrarum trium terminis comprehenditur uniuersum? Cumq; sacratā ab initio dijs esse dixerit: uetat iterum consecrari, admonens, ne confidas deo quicquam quod nō prius ipsius dei sit, offerre te posse. Ex auro quoq; uel argento statuas fieri uetat, ne cōsidamus magno horum precio nos grandia scelera purgaturus. Ex ebore rursus prohibet, cū ab anima scilicet sensuali fuerit destitutum, ne absq; sensu id est uigilantia & animaduersione operemur in sacris. Aes etiam & ferrum respuit, culpans uidelicet bellica instrumenta. Animo enim intra se & alijs dissidente, frustra sacrificia operamur. Recipit deniq; lignum atq; lapidem, ex quibus deorum simulacra fiant. In lapide quidem commendans habilitatem mentis in sacris: in ligno uero ignis escam, id est flagrantiam animi, qui in diuinis facile accendatur. Iubet ex uno siue lapide siue ligno imagines integras fabricari, simplicitatem in primis integritatemq; commendans. Neq; uero silentio prætermittendum est, legatos in superioribus ad quatuor oracula missos fuisse, ut cognosceremus deum omnium auctorem, omnibus æque mundi partibus prouidere: quæ per quatuor quasi angulos designantur, orientis, occidentis, septentrionis, meridieiq; nomine: & quocunq; ritu colatur deus, modo pura mente gratiaq; sui colatur, acceptum quodammodo esse deo. Sed de his alibi diligentius. Inter hæc uetat illos qui patriæ aliqua in re ministrāt, accipere munera. Agit & de tributis. Ait nihil melius à quoquam disci posse, quàm id quo ipse fiat melior. Ait legem esse rem mirandam atq; diuinam, nomenq; ab ipsa mēte apud Græcos habere: à mēte inquam tum diuina, uelut patre: tum humana, uelut matre. Legem uero sequi uult iudicium. Quæ quidem duo humanorum bonorum maxima sint. Sed hic redit in mentem, quod in fine undecimi, bona inquit nostra plerunq; à quibusdam suis calamitatib. inquinari. Et legis quidem calamitatē alibi esse inquit magistratus ipsius improbitatem. Calamitatē uero iudicij iudicialisq; disceptationis ibi appellauit peritiam quandam causidicam: quæ nulla iuris habita ratione, sed avaritiæ ambitionisq; studio omnem absq; delectu causam accipit defendendam. Quam ueluti reipublicæ pestem præ cæteris detestatur. Post hæc ubi funeribus imponit leges, hominem ipsum præcipue uult substantiā ipsam animæ rationalis haberi: corpus autem hominis huius simulacrum, & ut alibi nominat, umbram. Quidnam homo in nobis sit, quid animal, ex Timeo, & Alcibiade, & Plotino cognoscitur: quod quidem in Theologia latius disputamus. Vbi concludi

eludit hominem quidem esse animæ rationalis substantiam, ultra rationem, habentem quoque sensum quendam intimum, impabilem, & communem. Animal uero compositum quiddam ex figurato corpore, atque ex quodam uitæ uestigio impresso ab anima. In quo quidem uestigio impressus quoque sit sensus, secundus à sensu primo, iam per instrumenta uaria distributus atque patibilis. Id quidem nonnullis quoque apostoli Pauli dictis maxime consonare uideatur. Quando uero animam inquit ad alios deos abire, rationem suorum operum reddituram, alios deos nominat, mentes angelicas extra corpora, qui alij dicuntur dij ultra spherarum animas. Anima siquidem nostræ his coniungitur & corporibus, nimirum sub animarum superiorum regno ponuntur, separate uero ad separatorum iudicium transferuntur. Hactenus quidem leges condidit: sed frustra constitui leges ait, nisi de legum salute stabilitateque cogitetur. Ergo ad harum stabilitatem cœtum quendam magistratum mirabilem excogitabit. Sed ante cœtum eiusmodi creationem, de uisitorum nonnihil attingit, utpote qui intelligat ad operis tanti salutem humanam hominum prudentiam non sufficere, si uis fatalis penitus aduersetur. In his profecto uidetur probare eos qui in edificandis urbibus, condendis legibus, creandis magistratibus, imò & plantandis hominibus aduersam nimis siderum dispositionem diligenter euitant. De fato quidem alibi multa, quibus & hic consentanea hæc quam opportune tam breuiter adducuntur. Fatum est immobilis quædam in anima mundi rerum mobilium dispositio. Fati uero instrumentum est natura cœlestis. Sed materia in quam agit per instrumentum, est moles elementorum. Tria uero nomina, Lachesim, Clotho, Atropontum quantum ad instrumentum, tum quantum ad materiam pertinet, accipit. Nam Lachesim nominare possumus firmamentum: in cuius stellis uires sortesque inferiorum omnium continentur. Clotho uero planetarum cœtum in euoluendis rerum sortibus firmamento subministrantem. Atropontum denique Saturnum præcipue, stabilitate sua euolutas in effectum sortes inuicibiliter confirmantem. In materia quoque fati ideo tres parcas connumeramus, quoniam uis fatalis per instrumentum cœlestis elementis infusa, agit in materiam & formam atque compositum. Item in essentiam & uirtutem & actionem. Item in principium mediumque & finem. Quoniam uero non solum agit in corpora, uerumetiam eatenus in animos, quatenus afficiuntur corporibus, uel utuntur: idcirco Plato hic ait, Parcas tum corporum tum animorum legumque prosperitatem posse seruare. Et quoniam mens natura sua utpote mentis diuinæ prouidentia quædamque freta, uel fatum superat, uel fato feliciter utitur: subiunxit ad ipsam uitæ tam publicæ quam priuæ salutem, coniungendum esse cum mente sensum, adeo ut sensus menti pareat & ministret. Similemque huic copulæ quæ ex mente & uisu audituque componitur, procreat cœtum quendam magistratum in reipublicæ stabilitati legum prospicientem, qui finem ipsum primo prospiciat reipublicæ. deinde quæ uia potissimum perducant ad finem: studeatque omnino, ut singula in ciuitate siue priuatim siue publice fiant, una quadam ratione conducant ad unum: cuncta quidem ad uirtutem dirigens, uirtutes uero cæteras ad prudentiam: hanc denique ad sapientiam, quam sub nomine mentis significat. Cuius quidem ratione una uirtutes omnes comprobandæ censentur, quatenus uidelicet conducunt ad sapientiam, quam etiam ea ratione probat, quod unius diuini boni sit particeps. Afferit exquisitissimam rerum considerationem esse, quæ non solum multa, quatenus multa sunt conspiciunt, sed etiam quæ sit in cunctis natura una communis. Item à quo uno principio hanc habuerint. Rursus ad quem finem unum per hanc conducere possint. Absque eiusmodi contemplatione, neminem posse uitam perfectè uel priuatam, uel publicam gubernare. Cum uero hæc speculatio ad philosophum, præsertim diuinum pertineat, non iniuria inter ciues in cœtu illo electissimo congregatos, ad diuinos philosophos rerum summam iudicat referendum. Diuinos inquam rerum diuinarum inspectores atque cultores. Itaque eos qui ad diuina uel inspicienda sunt hebetes, uel colenda sunt pigri, uel docenda inepti: ab amplissimis reipublicæ muneribus procul arceat. Mox uero probat ad firmam summæ diuinitatis fidem duo esse potissimum necessaria. Primum, ut sciamus genus ipsum rationalium animorum diuinum esse, corporibusque antiquius, quo moueantur spheræ: & intra spheras omnia generentur. Secundum, ut cogitemus genus mentium scilicet angelicarum, animorum genere esse præstantius. Et animas ob ipsam mentis participationem spheras ordinate mouere. Siquis enim duo hæc nouerit, facile cognoscet, sicut mens animæ forma ordoque est, ita diuinum bonum effectum mentis, tum animæ uitam atque lumen. Hæc uero tria, scilicet diuinum bonum mentemque & animam, Plato proculdubio pene in omnibus eius scriptis aut demonstrat aut innuit omnium esse principia. Quod quidem in epistola ad Dionysium obscurioribus uerbis inuoluit. Animam uero nostram corpore antiquiorem esse, si non placet tempore antiquiorem dicere, dic saltem dignitate præstantiorem: atque ex eo priorem, quod à principio corporibus superiori habet originem: ideoque motum in anima ex se locauit: in corpore uero ab anima. Et quia crescit in corpore mutabilitas, ait à mutabili animæ, corpus non actione tantum, sed etiam substantia mutabili dependere. Reprehendit & Anaxagoram, quod cum inter mentem & corpora non posuerit animam, compulsus fuerit naturales effectus non ab intelligentia per animam, ut pars est, disponi: sed elementaliter potius natura contingere. Afferit uero hic, quem admodum in Timæo atque Phædone, omnia siue per mentes angelicas, siue per animas, siue per corpora fieri dicatur, præcipue uoluntate diuina boni gratia fieri.

Fatum